

Beyond Olympiad #3
географиядан
тапсырмалар жиынтығы

I тур

7-9 сыныптар

5 тамыз 2023 ж.

Олимпиада ережелері

Олимпиаданы орындау үшін сізге 2 сағат беріледі. Олимпиаданың басталуы: Алматы уақыты бойынша 11:00, Олимпиаданың аяқталуы - 13:00. Аяқтағаннан кейін шешімдеріңізді электрондық поштаға жіберу қажет: geography@olympiads.bc-pf.org.

Орындау бойынша нұсқаулық:

Сіз кез-келген тәртіпте тапсырмаларды орындай аласыз, **алайда:**

- Әр тапсырманы жеке парақта орындаңыз
- Парақтың жоғарғы жағында тапсырма нөмірін жазу керек
- Егер тапсырманы шешу үшін бірнеше парақ қажет болса, онда беттің соңында жазу керек (тапсырманың жалғасы келесі беттегі __ нөмірі). Бұл жағдайда келесі беттің жоғарғы жағында бұл белгілі бір тапсырманың жалғасы екенін белгілеу керек
- Түсінікті және түсінікті қолжазбаны ұстану, кір мен сызықтардан аулақ болу **ұсынылады**

Шешімдерді жіберу бойынша нұсқаулық:

Тапсырмаларды орындауды Алматы уақыты бойынша сағат 13:00-ден кешіктірмей аяқтау қажет. Жұмыс аяқталғаннан кейін сіз шешімдердің сканерлерін бір pdf файлына біріктіруіңіз керек. Google Play және AppStore-да осы мақсаттарға арналған көптеген қосымшалар (PDF scanner, scanner app, Scanbot және басқалары) бар екенін ескеріңіз. PDF файлды электронды поштаға жіберу қажет: geography@olympiads.bc-pf.org.

Қатысушыға арналған жадынама:

- Кеңсе керек-жарақтарынан қарындаштар, қаламдар, өшіргіш, сызғыш **рұқсат етіледі.**
- Калькуляторды пайдалануға **рұқсат етіледі** (қарапайым, инженерлік, графикалық калькуляторлар).
- Жауаптарды нүктеден кейін төрт санға дейін қысқарту **дұрыс.**
- Атластарды, бөгде карталарды, интернет көздерін және оқу құралдарын, бөгде адамдардың көмегін және қосымша әдебиеттерді пайдалануға қатаң **тыйым салынады.**
- Көшіріп жазу әрекеттері мен академиялық адалдықты бұзу ask.bc-pf.org сайтына кіруге бір жылға **бұғаттау** арқылы жазаланады.

Олимпиада ұйымдастырушылары, тапсырма құрастырушылары және қазылар алқасы:

- Хамитов Санжар – қазылар алқасының төрағасы.
- Валеев Рустам – қазылар алқасының мүшесі.
- Болат Акжол – қазылар алқасының мүшесі.
- Казез Жасулан – қазылар алқасының мүшесі.

Сәттілік тілейміз!

Осы жинақ 6 тапсырмадан тұрады:

1 – тапсырма. “Х аралы”	<i>Автор: Хамитов Санжар</i>	5
2 – тапсырма. “Шымкенттегі Урбанизация”	<i>Авторлар: Казез Жасулан, Сыдыков Арсен, Валеев Рустам</i>	6
3 – тапсырма. “Көлдердің классификациясы”	<i>Автор: Валеев Рустам</i>	8
4 – тапсырма. “Геоморфология пустынь”	<i>Авторлар: Болат Акжол, Валеев Рустам</i>	9
5 – тапсырма. “Метеорология бойынша тапсырмалар”	<i>Автор: Валеев Рустам</i>	10
6 – тапсырма. “Х жанартауы”	<i>Автор: Хамитов Санжар</i>	12

Тапсырма нөмірі	Тапсырма үшін ең жоғарғы ұпай	Тапсырма үлесі
1	10	20
2	10	20
3	10	15
4	9	20
5	9	10
6	11	25

Бұл кесте нені білдіреді?

Осы кестеге сүйене отырып, сіз әр тапсырманың өзіндік үлесі бар екенін көре аласыз. Яғни, бір тапсырманың бір ұпайы басқа тапсырманың бір ұпайына тең емес. Әр тапсырманың ішінде сіздің ұпайыңыз тапсырма құрастырушының ұпайына сәйкес есептеледі, содан кейін пропорция бойынша тапсырманың соңғы ұпайы болады.

Әрбір тапсырманың үлес салмағы қазылар алқасының әрбір мүшесімен келісіледі.

Схема 1.1. Арал картасы. Дереккөз: Google Earth.

1.1 және 1.2 схемаларындағы карталар бойынша сұрақтарға жауап беріңіз:

1. 1.1 картасында Арал қалай аталады? [1]
2. Аралдың көп бөлігі қандай тау жыныстарынан тұрады? [1]
3. Аралды қандай екі тақта құрады? Бұл плиталардың өзара әрекеттесу түрі қалай аталады?[2]
4. 2-суреттегі жағалау түрі (рельеф формасы) қалай аталады? [1]
5. Оның қалыптасуын түсіндіріңіз. [2]
6. 1.2 схемасында көрсетілген түбектің ауданын табыңыз (із. бет). (Км²-де) [3]

Карта 1.2. Түбектің картасы. Дереккөз: Google Earth.

[10 балл]

2 – тапсырма. “Шымкенттегі Урбанизация”

Авторлар: Казез Жасулан, Сыдыков Арсен, Валеев Рустам

Схема 1.1. Шымкенттің спутниктік суреті.

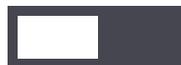
1200 мыңға жуық тұрғыны бар қала аумағының 70% - мног көп қабатты құрылыс емес, жеке жеке үйлер алып жатыр.

1.1 осы құбылысты сипаттайтын терминді атаңыз. [1]

1.2 Шымкенттегідей қаланың орналасуы бар қалаларда туындауы мүмкін 3 әлеуметтік-экономикалық проблеманы ұсыныңыз. [3]

1.3 Шымкенттегідей қаланың орналасуы бар қалаларда пайда болуы мүмкін экология үшін 2 ықтимал салдарын ұсыныңыз. Өз таңдауыңызды дәлелдеңіз. [3]

2020 жылы халықты тұрғын үймен қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік бағдарлама аясында Шымкент қаласының солтүстігінде "Тұран-2" шағын ауданы құрылысын бастады. Аз қамтылған отбасылардың көп бөлігі осы шағын ауданда пәтер алды.

1.2-Схема "Тұран-2" Шағын Ауданы. Схеманың оң жағындағы сұр тіктөртбұрыштың ені спутниктік суретте 300 м сәйкес келеді.

2.1 осы шағын ауданды дамыту үшін ықтимал қауіптерді талдаңыз. [2]

2.2 ауданның ауданын анықтаңыз. [1]

[10 балл]

Сәйкестіктерді табыңыз: көл-бассейннің шығу тегі-тұздылық [әрбір дұрыс сәйкестік үшін 1 ұпай, жалпы 10 ұпай]:

Көл	Бассейннің шығу тегі	Тұздылық
А) Маракайбо	I) жанартаулық	1) ащы
Б) Танганьика	II) қалдық-тектоникалық	
В) Крейтер (Орегон, США)	III) суффозиялық	2) тұщы
Г) Мёртвое море	IV) тектоникалық	
Д) Силетытениз	V) лагуналық	

Көл	Бассейннің шығу тегі	Тұздылық
А		
Б		
В		
Г		
Д		

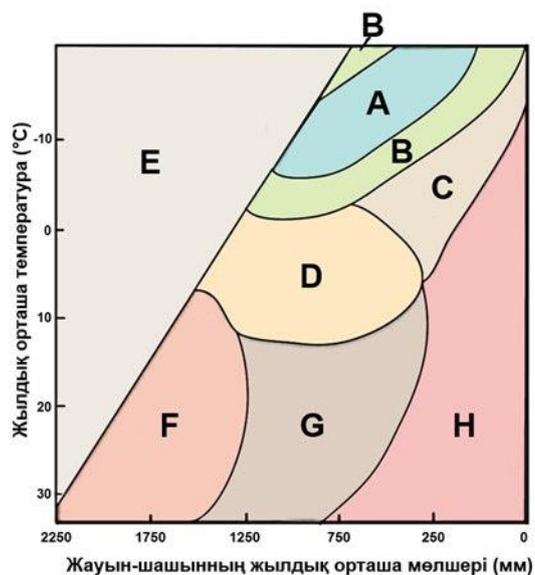
4 – тапсырма. “Геоморфология пустынь”

Авторлар: Болат Акжол, Валеев Рустам

Схема 3.1 Рельеф формасы.

1. Жер бедерінің пішіні қандай түрге жатады схема? [1]
- 2.1 фотосуретте рельеф пішінін қалыптастырған эрозия түрін атаңыз. [2]
- 2.2 эрозияның бұл түрі қалай жүретінін сипаттаңыз. [2]
3. Төмендегі Пельтье диаграммасында диаграммадағы ауа-райының жағдайына сәйкес келетін өріпті көрсетіңіз және ауа-райының бұл түрін атаңыз. [1]

- 5 4-схемада жер бедерінің пішіні қалай пайда болғанын сипаттаңыз. [3]

[9 балл]

5 – тапсырма. “Метеорология бойынша тапсырмалар”

Автор: Валеев Рустам

1. Келесі метеорологиялық құрылғылардың суреттерін олар өлшейтін шамалармен сәйкестендіріңіз. [4]

Метеорологиялық шамалар: бұлттылық, көріну қашықтығы, желдің жылдамдығы, ауаның салыстырмалы ылғалдылығы, жауын-шашын мөлшері, күн сәулесінің ұзақтығы, атмосфералық қысым, желдің бағыты

A.

B.

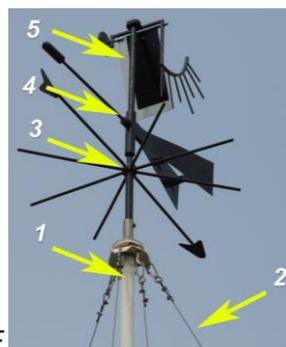
C.

D.

E.

F.

G.

H.

2. Келесі есептерді шешіңіз [5]:

2.1 Абсолютті ылғалдылық 16 г/м^3 және ауа температурасы $+30 \text{ }^\circ\text{C}$ болса, ауаның салыстырмалы ылғалдылығын есептеңіз.

2.2 5 см/с жылдамдықпен көтерілетін су буымен қаныққан ауаның температурасы $7,2 \text{ }^\circ\text{C}$ төмендейтінін анықтаңыз.

2.3 Салыстырмалы ылғалдылық 35% және температура +15 °С болса, ауаның абсолютті ылғалдылығын анықтаңыз.

2.4 Жер бетіне жақын температура +30 °С, ал абсолютті ылғалдылық 7 г/м³ болса, көтерілетін ауа конденсациясының биіктігін анықтаңыз.

2.5 Ауаның шық нүктесін анықтаңыз, оның салыстырмалы ылғалдылығы 35 °С температурада 14.3% құрайды.

Температура, °С	1 м ³ қаныққан кездегі су буының массасы (г)
-40	0.1
-30	0.3
-20	0.75
-10	2
0	3.5
5	5
10	7
15	10
20	14
25	20
30	26.5
35	35
40	47

Схема 6.

[9 балл]

Төмендегі өз біліміңіз бен мәтініңізді пайдаланып, сұрақтарға жауап беріңіз.

Бұл белсенді жанартау екі елдің шекарасында орналасқан және "қос жаңбыр көлеңкесі" құбылысымен танымал тау тізбегі арқылы өтеді, онда тізбектің солтүстік бөлігінде шығыс жағы Батысқа қарағанда айтарлықтай аз жауын-шашын алады, бірақ оңтүстікке қарай түскенде жағдай керісінше өзгереді, мұнда батыс жағы Батысқа қарағанда әлдеқайда құрғақ болады Шығыс. Вулкан аталған аймақтың солтүстік жағында орналасқан және жергілікті байырғы халықтар үшін мәдени және діни құндылығымен танымал, ол осы уақытқа дейін осында тұрады, бірақ қазір басқа тілде сөйлейді, сонымен қатар сол халықтың оған жасаған құрбандықтары.

- 3.1. Жанартауды атаңыз [1]
- 3.2. Осы жанартау шекарасында орналасқан екі елді атаңыз. [1]
- 3.3. Осы құбылысқа байланысты пайда болған екі шөлді атаңыз. [1]
- 3.4. Мәтінде айтылған байырғы халықты атаңыз. [1]
- 3.5. Қазіргі уақытта осы адамдардың көпшілігі сөйлейтін тілді атаңыз. [1]
- 3.6. Осы жанартауда құрбандыққа шалынған адамдардың денелері ғасырлар бойы өзінің алғашқы келбетін сақтап қалуының екі табиғи себебін ұсыныңыз. [2]
- 3.7. Мұндай жергілікті жағдайлардың себебін түсіндіріңіз. [1]
- 3.8. Екі литосфералық плитаны және олардың өзара әрекеттесу түрін атаңыз, Бұл жанартаудың пайда болуына әкелді. [3]

[11 балл]